

Miljö- och Energidepartementet

Svar på Meddelande från kommissionen En ren jord åt alla - En europeisk strategisk långsiktig vision för en stark, modern, konkurrenskraftig och klimatneutral ekonomi

Sammanfattning

Vinnovas svar avser Meddelande från kommissionen ”En ren jord åt alla - En europeisk strategisk långsiktig vision för en stark, modern, konkurrenskraftig och klimatneutral ekonomi”. I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på de alternativa scenarier och de bakomliggande analyserna som Kommissionens meddelande grundas på. Vinnova har valt att fokusera vårt ställningstagande på de scenarierna som ges och har inga synpunkter på de bakomliggande analyserna. Vinnova bedömer scenarierna och förslag på forskning och innovation som väl beskrivna. Vinnova efterlyser ett tydligare systemperspektiv och att i större omfattning inkludera möjligheterna att undersöka effekter av nya ekonomiska styrmedel och lagar/policies.

Vinnovas ställningstagande

- Vinnova bedömer alla de beskrivna scenarierna som tydliga och konkreta
- Vinnova bedömer dock att det sista (nummer åtta) har störst potential att skapa de banbrytande innovationer och systemlösningar som krävs..
- Vinnova anser scenarierna i ännu större utsträckning bör ta med konsumentbeteende för att minska klimatpåverkan
- Vinnova föreslår även att man antar ett övergripande systemperspektiv för att nå en konkurrenskraftig och klimatneutral ekonomi. Scenarierna bör inkludera effekter av ekonomiska styrmedel och policy vilka kan bidra till att snabbare och mer effektivt nå målen.
- Vinnova finner att de förslag som ges under stycket ”Forskning, Innovation och teknikupptag” är väl beskrivna, men att man bör formulera en ’missionsdriven’ strategi för genomförandet.
- Vinnova anser att man i den ”missionsdrivna” nationella strategin bör samspela med och dra nytta av de missionsprocesser som kommer att driva en väsentlig del av prioriteringarna i EU:s kommande ramprogram

Horisont Europa. I det sammanhanget utgår missionsprocesserna från 5 områden:

- Adaptation to Climate Change, incl. Societal Transformation
- Soil Health
- Healthy Seas, Oceans and Natural Waters
- Climate-Neutral and Smart Cities
- Paediatric Cancer

Skälen för ställningstagandet

Vinnova ser vikten av att stärka forskning och innovation för att långsiktig nå den vision för en klimatneutral ekonomi som anges i de olika scenarierna. De sju första scenarierna visar på behovet av tekniska framsteg inom många olika områden, såsom energiintensiv och koldioxidgenererande industri, biobaserade produkter, smarta nät och digital infrastruktur, framsteg inom smarta elnät och energilagring. Vinnova ser vikten av att genomföra de instrument som hänvisas till i kommande ramprogrammet, Horisont Europa, för att stödja innovationer som leder till radikalt nya, banbrytande produkter, tjänster och processer.

Vinnova anser dock att scenario åtta, som inkluderar potentialen av en hög grad av cirkulär ekonomi och mindre koldioxidintensiva konsumtionsval, kan utvecklas vidare och ges en betydligt större betydelse i meddelandet. Vinnova anser att de sju första scenarierna lägger en för stor betydelse till tekniska lösningar som reducerar klimatpåverkan från Europeisk industri och transporter, men inte tillräckligt tar hänsyn till de behov som finns av förändrade beteenden som minskar Europas påverkan på klimatet globalt genom t ex användandet av varor producerade utanför Europa. För att nå framgång i klimatarbetet måste teknik och beteende samspela mycket väl.

Genom att lägga tyngdpunkten på tekniska lösningar bedömer Vinnova även att man inte drar nytta av potentialen i att prova nya ekonomiska styrmedel och övergripande lagar och policys för att skapa innovationer som ställer om samhället i ett systemperspektiv, s k systeminnovation. På detta sätt kan man snabbare implementera banbrytande lösningar och tidigare uppnå kraftfulla effekter i vägen mot en klimatneutral ekonomi. EU kommissionen har inför arbetet med Horisont Europa lyft fram en mission-styrd inriktning av forskning och innovation för att finna systemlösningar för utmaningar såsom att nå en klimatneutral ekonomi¹. Vinnova föreslår att man bör använda den för att formulera strategi för de åtgärder som behövs inom forskning, innovation och teknikupptag.

¹ "Mission-oriented research & innovation in the European Union" by Mariana Mazzucato, European Commission, 2018. <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5b2811d1-16be-11e8-9253-01aa75ed71a1/language-en>

I detta ärende har generaldirektör Darja Isaksson beslutat. enhetschef Martin Svensson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också handläggare Eric Jensen och avdelningschef Jonas Brändström deltagit.

Darja Isaksson